

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (565 - 1815)

Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Π. Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΚΜΗΣ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ ΩΣ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (843 - 1054)

3. Κοινωνία

3.α. Η ανώτερη αριστοκρατία

- από τον 8ο αιώνα:
 - προσπάθεια κράτους για αντικατάσταση παλιών μεγάλων γαιοκτημόνων με μια παλατιανή αριστοκρατία που μισθοδοτούνταν για τα αξιώματα που κατείχε
 - μετακίνηση οικογενειών των νέων γαιοκτημόνων στην Κωνσταντινούπολη για εξασφάλιση προσοδοφόρου αξιώματος και ένταξή τους στην παλατιανή αριστοκρατία
- από τα τέλη 10ου αιώνα:
 - σύνδεση με επιγαμίες της αριστοκρατίας της γης και της αριστοκρατίας των αξιωμάτων → ενοποίηση κυρίαρχης τάξης
 - δεσπόζουν οι βασιλικοί = κατοχή κυριότερων στρατιωτικών και πολιτικών αξιωμάτων – οικονομική και κοινωνική κυριαρχία στην Κωνσταντινούπολη – ακόρεστοι για πλούτο, γιατί μπορεί να χάσουν την αυτοκρατορική εύνοια
 - «Δυνατοί» (= μεγάλοι γαιοκτήμονες): ασφυκτική πίεση των αγροτικών κοινοτήτων και του δήμου ⇒ υπό την κηδεμονία και προστασία (= παρεχόταν από τους δυνατούς στους αδύνατους γείτονές τους, οι οποίοι ήταν υποχρεωμένοι να πληρώσουν φόρο σε είδος ή να εργάζονται στα κτήματα των δυνατών) των δυνατών

3.β. Η μεσαία τάξη

- 10ος, 11ος αιώνας (ακμή μέσα 11ου αιώνα):
 - διαμόρφωση μιας εμποροβιοτεχνικής τάξης στην οποία το Βυζάντιο χρωστάει την ευημερία του ⇒ αύξηση νομισματική κυκλοφορίας

- μέλη της τάξης: μεγαλέμποροι που έκαναν μακρινά ταξίδια και εμπορεύονταν τα πολυτίμα προϊόντα της Ανατολής (καρυκεύματα, πολύτιμους λίθους, υφάσματα) → τεράστια κέρδη
- στη διάρκεια του 11ου αι. ενεργή συμμετοχή στην πολιτική ζωή της αυτοκρατορίας: α. ενθρονίζει και εκθρονίζει αυτοκράτορες (π.χ. Μιχαήλ Ε΄ Καλαφάτης) και β. τα μέλη της γίνονται δεκτά στη Σύγκλητο

3.γ. Η κοινωνία του χωριού και η πάλη κατά των δυνατών

- Βυζαντινό χωρίον (= αγροτική κοινότητα, εμφάνιση κατά τον 6ο αι., ακμή του κατά τον 8ο και 9ο αιώνα, τα θεμέλιά της υπονομεύτηκαν από την επέκταση των δυνατών):
 - δεσπόζει ο ιερέας
 - τη μεγαλύτερη οικονομική δύναμη έχουν οι δυνατοί, οι οποίοι μένουν κάπως απόμερα από το χωριό
 - κορμός του πληθυσμού οι ελεύθεροι μικροϊδιοκτήτες, βοηθούμενοι από δούλους
- από τα τέλη 8ου αιώνα:
 - οι κοινωνικές διαφορές εντείνονται
 - διαμόρφωση νέας αριστοκρατίας, η οποία ανέρχεται στη διοικητική κλίμακα και πλουτίζει ταχύτατα
 - οι μικροϊδιοκτήτες συχνά παραχωρούν τον κλήρο τους στους δυνατούς και γίνονται πάροικοι (= αγρότης εξαρτημένος από κάποιον ισχυρό γαιοκτήμονα) σε αυτούς, χάνοντας εκούσια την ελευθερία τους
 - ο φόρος των γεωργών που εγκατέλειπαν τη γη τους επιβάρυνε τους γείτονες → οι γείτονες τρέπονταν σε φυγή
- Μακεδόνες: αγώνας κατά των δυνατών ⇒ «αλληλέγγυον» = νόμος που υποχρέωνε τους εύπορους γείτονες να πληρώνουν το φόρο των φτωχών αγροτών της κοινότητας